

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PRÁP	HOÀNG-QUỐC
Một năm: 5.000	6.000
Ba tháng: 2.000	2.500
Sáu tháng: 4.000	5.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TRAN DINH-PHIEN, 41 đường Quảng cáo việc riêng của thương nghị trước.

TIENG-DÂN

chủ biên kiêm chủ bút
HUYEN - THUC - KHANG

LA VOIX DU PEUPLE

Quán - 17
TRAN-DINH-PHIEN

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

BÁO QUÂN
Đang Đăng-Báo
Giấy này có ở
đây này TIENG-DÂN - 22

Kết người và việc,
không nên trông
bên ngoài.

GIỒNG MÀ KHÔNG PHẢI

似是而非

Nếu việc gì trên đời mà cái thiệt với cái giả, nó chia rạch ra, như trắng với đen, như nước với lửa: tánh chất đã khác nhau mà hình dạng cũng không đồng, không có chút gì là giống tượng lẫn lộn nhau, thì dầu cho trẻ con năm bảy tuổi, cũng phân biệt được, không cần gì có trí khôn phán đoán, con mắt lựa chọn, mà cái hại lầm lộn sẽ không lưu hành trong xã-hội, làm ngăn trở đến đâu gì, không phải là một sự may phước cho loài người hay sao?

Khởi vì có lúa lại có loài cỏ dại (gỗ giống lúa), có ngọc lại có đá vô-vu (đá giống ngọc), có vàng lại có thứ đồng thừ thau cùng tựa tựa như thế; vì thế nên cái trò « giống mà không phải » cứ diễn mãi trên đời, lớp này hạ xuống, lớp kia trỗi lên; đợi cho đến ngày cái « phải thiệt » rõ rệt ra, thì cái « giống phải » kia nó đã gây cho xã - hội không biết bao nhiêu là ác nghiệt! Trên rừng nên hư được mất trong lịch sử loài người, cái tưởng nói trên chiếm hết một phần nhiều, mà nhất là về khoảng Âu-hóa ở vùng Á-đông trong lúc gần đây thì cái tưởng ấy chưa biết khi nào là ngày hạ lỵ.

Cuộc duy tân Nhật - bản, họ vẫn say chủ nghĩa Âu-hóa, song lối cái cách và cách lối hành của họ, một mực khẳng khái, không có lối ngo ngo trước xem sau, lo lui lỉnh tới gì cả, nên trở giả dối không lừa phỉnh họ được. Họ tìm được cái « phải thiệt », nên chân tướng bên Âu-Mỹ thế nào thì họ chẳng dấu mà bước theo cho kịp từng bước, không cho cái « giống phải » khuấy rối làm ngăn trở chút nào. Cái gương thành công của Nhật - bản, ai cũng trông thấy như thế.

Còn Âu-hóa ở Trung-hoa thì khác thế: một nhà học giả Trung-hoa bàn về văn học cận đại, có câu phán nan rằng: « Hiện ở Trung-hoa, tư tưởng khoa học đã có manh nha, tư tưởng văn nghệ cũng sẽ xu hướng về chủ nghĩa « tả thiệt », song có một đấng đáng tiếc là phẩm cái gì (văn học, chính trị cho đến khoa học, triết học, mỹ thuật, công nghệ v.v.), sản vật ở Âu-lá mà truyền sang Trung-hoa, thì lúc đầu tiên sao cũng biến thành một cái vật « giống mà không phải » nếu không biện biệt cho rành rẽ thì người nước không thể nào có cái quan niệm chính xác v.v. » Trung-hoa ngày nay, quốc

quyền còn tự chủ, nhân tài cũng đông về đường văn minh vật chất và tinh thần, cũng đã phát đạt nhiều, mà còn có cái nạn « giống phải » đó. Hiện tình rắc rối, câu nói trên thật là trùng bệnh. Nhưng xét ý câu phán nan trên là, chỉ nói lúc đầu tiên mới du nhập kia, chứ du nhập đã lâu thì người Tàu họ cũng lần lần tìm được chỗ « phải thiệt » mà làm theo, cũng chưa đến đời bị cái « giống phải » đó kéo giầy kéo nợ mà không tỉnh ngộ được.

Duy ở nước ta thì cái trò « Giống mà không phải » đó mới thật là thành hành mà càng ngày lại càng phát đạt lắm. Chuyện xa trước không phải nhắc lại, xin lược kể những sự gần đây: Tự do, bình đẳng, bác ái, các học thuyết cao xa rộng lớn, ở bên Âu-lá, chân tướng ra thế nào, mà truyền sang xứ ta, chỉ thấy viết trên đầu tờ giấy; ấy là học thuyết giống mà không phải. Song đó là chuyện bao quát không có giới hạn, nay xin nói những chuyện thiết thiết:

Chánh thể đại nghị, ở Âu - Mỹ thế nào, mà truyền sang xứ ta chỉ thấy cái tên hội đồng và nghị hội. Học chuyên môn, học phổ thông ở Âu-Mỹ thế nào, mà truyền sang xứ ta chỉ thấy bằng nọ bằng kia. Nhà báo nhà in, ngoài biểu diện không khác bên Âu-Mỹ mà cái quyền tự do ngôn luận và tự do thuật, có chút gì như người không? Hội này xưởng nọ, công nghệ nghe cũng kêu rầm mà kỹ thuật sự lưu thông và chế tạo, có cái gì sánh được với người ngoài không? Trái khắp 3 kỳ, trên dưới 5,6 mươi năm nay, hai tiếng Âu - hóa không nơi nào không đồn vang, không người nào không nói đến, mà thử chửi mắng son và nét phấn đi thì cái lối hủ lậu để hèn văn y nhiên như ngày trước. Cái hại « giống mà không phải » nó làm lụy cho đồng bào ta, khiến năm mãi vào cái cảnh địa « ngọc dấu không nổi », thế mà ta cứ bu theo cái « giống phải » mà không chịu làm cái « thiệt phải », thành mỗi ngày mỗi xảy ra làm chuyện đau lòng.

Cái nạn « giống mà không phải » về cuộc Âu-hóa ở xứ ta như thế, xin ví dụ với sự mua hàng:

Phàm hàng gì đắt thì nhà bán hàng hay sắm đồ giả để phỉnh dối người ta mà lấy lợi riêng về mình; nếu mình

10 CÁCH PHẠT HỌC-SINH

Quan Toàn-quyền Pasquier mới ký một đạo nghị định, định cách phạt học-sinh trong các trường Pháp-Việt, dịch nguyên-văn ra dưới này:

Điều khoản thứ nhất. - Những cách phạt học-sinh phạm đến qui-cũ trong các trường Pháp-Việt xứ Đông-Dương định như sau này:

A. - Hình phạt do các thầy giáo hoặc ông hiệu trưởng gia cho học sinh:

1. Răn đe lời của học-sinh.
  2. Ra bài vở bắt làm.
  3. Bắt phạt ở lại trường.
- B. - Hình phạt do hiệu trưởng có quyền gia cho học-sinh:
4. Đuổi tạm, trong một kỳ hạn lâu nhất là 8 ngày.
  5. Đuổi luôn.

C. Hình phạt về quyền quan liêu-học thanh-tra, hoặc quan liêu-trưởng Học-chính trong địa-phương (trường hợp sau này chỉ các học hiệu không thuộc về thanh tra khu vực (circonscription d'inspection) nào cả.)

6. Đuổi luôn, không cho vào học các công trường trong một xứ ở cõi Đông-Dương.
  7. Không cho đi thi hạch trong một xứ, trong kỳ hạn từ 1 đến 5 năm.
- E. - Hình phạt do quan Toàn-quyền định theo lời đề-nghị của quan Cai trị địa phương và quan Thủ hiến Học-chính:
8. Đuổi luôn, suốt đời không cho vào học các trường công trong cả cõi Đông-Dương.
  9. Không cho đi thi hạch trong cả cõi Đông-Dương trong kỳ hạn từ 1 đến 5 năm.
  10. Không cho vào làm việc chính phủ, trong một kỳ hạn nhất định.

Điều khoản thứ hai. - Tổng-thư-kỳ phủ Toàn Quyền, các quan Cai trị và Thủ-hiến Học - chính phụ trách việc thi-hành đạo nghị định này.

Ký tên: P. PASQUIER

Một tờ báo Tây trong Nam, trích đăng đạo nghị-dịnh này, trên có thêm mấy câu: « Ở Đông-Dương, ngày nay, những cuộc vận-dộng học sinh xảy ra luôn như ăn cơm bữa. Muốn duy-tri trật-tự, phải đặt ra hình-phạt. Bản ý quan Toàn-Quyền là thế. »

không có cái trí phán đoán cũng con mắt tinh tường để lựa chọn thì sao cho khỏi lầm. Vậy ta cần phải xét kỹ cái gì thích hợp và có ích thì mình mua, cái gì không hợp hoặc có hại thì mình không mua. Mưu thần chước qui của người bán hàng dầu cho xảo quỷ thế nào, mà cái quyền lựa chọn là ở nơi mình, mình có cái trí phân biệt cái thiệt cái giả thì trong cuộc Âu - hóa may mới thoát khỏi cái lầm nói trên được.

X. T. T.

Vệ sinh - Thường-thức

LẠI BÀN VỀ BỆNH TIÊM LA

(Tiếp theo)

Bệnh tiêm-la trong văn-đề « hôn phối »
Tôi còn nhớ trong báo Tiếng-dân, về mục luận dân, có đăng một bài của ông L. B. K. bàn về sự nên buộc phải có giấy thấy khỏe cho phép trong việc hôn phối. Tôi thiết đồng ý với ông L. B. K. về điều ấy. Hiện nay, phần nhiều các nước văn minh đã buộc như thế. Ở nước Pháp, mấy lần nay dư luận trong sự vệ sinh giới cũng đã xoay về ý tưởng ấy. Mà như thế cũng chỉ bởi văn đề « tiêm la ».

Một người chưa lành bệnh tiêm la mà lấy vợ hay lấy chồng thì có hại đến nguy hiểm:

- 1/ truyền bệnh sang cho kẻ « trăm năm với mình »;
- 2/ lấy nhau được ít lâu thì bệnh trở lại, đã sinh sự bất hòa trong gia đình mà nhiều khi hoặc bệnh, hoặc chết) lại không trọn được nghĩa vụ đối với sự dưỡng dục cho con;
- 3/ sinh ra con « tiêm la », có tội với đời, có tội với xã-hội.

Để mặc phải tiêm la mà muốn lấy vợ hay lấy chồng, thì phải:

- 1/ Cách thời kỳ thử nhất đã được bốn năm; đó là nói cho con trai. Còn con gái thì phải hạn tám năm, vì là bệnh mẹ di truyền sang con nặng hơn bệnh cha di truyền;
- 2/ Trong khoảng bốn năm sau thời kỳ thử nhất (con gái cũng thế) có theo cách « trị đề phòng » như y-khoa đã định;
- 3/ Nếu trong thời gian bốn hay tám năm đó mà bệnh phát trở lại thì trị lành rồi còn phải chờ hai năm (con trai) hay bốn năm (con gái) mới được phép lấy vợ chồng nữa;
- 4/ trong khi lo việc hôn phối phải không có dấu bệnh bình hiện ra ngoài;
- 5/ thử máu theo phép Vát-xét-man không « có »;
- 6/ nếu nghi rằng bệnh còn ẩn nấp ở não cần thời phải lấy nước tủy mà thí nghiệm.

Đó là những điều thầy thuốc phải đề ý trong khi cho giấy phép. Nhưng ở đời, vấn đề tiêm la cũng như các vấn đề khác, có ngàn vạn cách huớng, phải xử đoán ngàn vạn cách. Mà xử đoán trước cho khỏi hại đến xã-hội, sau cho khỏi nghịch với cảnh huớng cá nhân, thì chỉ có bằng thầy thuốc có học thức, có lương tâm.

Hôn phối rồi mà người đàn ông mắc phải tiêm la (trong trường hợp này đàn bà ít mắc), thì phải:

- 1/ nếu thầy thuốc khám mà biết người đàn bà chưa lấy phải, thì chỉ bằng những trong lúc bệnh còn bình, hiện chớ trong khoảng hai năm sau khi các nơi để đẻ lành, người đàn ông không được ăn ở với người đàn bà;
- 2/ nếu khám biết rằng người đàn bà đã bị lây rồi, thì có thể cho phép hai bên ăn ở với nhau;
- 3/ nếu người đàn bà chưa lấy phải mà cũng không có thai, thì chỉ vệ sinh (đường ăn ở với chồng) là đủ, không cần gì uống thuốc. Nhưng nếu có thai thì bắt buộc phải uống thuốc; có bệnh mà lại có thai thì phải uống thuốc để đánh;
- 4/ nếu con sinh ra phải đem thầy thuốc khám; nếu thế nào phải bồi thầy thuốc;
- 5/ cha mẹ có tiêm la sinh con ra không có phép thuê vợ, nhất là một người và không bệnh. (Còn nữa)

Trần-dinh-Nam

THẾ-GIỚI CHÍNH-SÁCH NƯỚC MỸ

Chữ « Thế-giới chính-sách », theo nguyên-nghĩa vẫn có ý nghĩa rõ ràng; nhưng chữ ấy là một danh từ đại-thành đã lan và rất thông-dụng trong ngoại-giao-giới. « Thế-giới chính-sách » trước Âu-chiến, chỉ cái chỉ muốn xâm-lược của Đức; tiếng Đức gọi là « Welt-Politik » (Politik mondiale); chính-sách ấy do chính-phủ của thủ-tướng Tý-ti-Mach (Bismarck) xướng lên, đến sau có vua Uy - lêm-đê-nhì (Guillaume II) tiếp tục ý-ước-bành-Trước Âu-chiến, dư luận còn mập mờ, tưởng rằng chỉ nước Đức mới có « thế-giới chính-sách » hung-bạo, còn các liệt-quốc khác thì toàn là nhân-từ bác-ái. Bây giờ, ai cũng hiểu rằng « thế-giới chính-sách » không riêng gì nước Đức, mà các nước lớn trong thế-giới không nước nào là không có « thế-giới chính-sách ». Sự thực hiển-nhiên, các người có xem sách xem báo chắc cũng chán biết rồi.

Nước Mỹ (Hoa-kỳ) là nước lớn nhất, trên hoàn - cầu, không thể tránh ngoài công-lệ chung, và cũng có hoá-hào cái « thế-giới chính-sách » riêng của mình. Nhiều kẻ thấy ông Kellog (nguyên bộ-trưởng Ngoại-giao Mỹ) xướng lên cái thuyết phi-chiến, bèn nói rằng nước Mỹ là ưa hoà-bình nhất. Nói thế là làm to. Ông Kellog, một mặt xưng tụng hoà-bình, một mặt hạn - định miền « quyền-lợi phạm - vi » Mỹ ra cả Bắc-Mỹ cho đến vịnh-hà Panama. Quyền-lợi phạm-vi tức hơi giống với đất bán thực-dân. Theo ông Kellog thì các nước ở về phía bắc vịnh-hà Panama (nghĩa là nước Méc-xi-cô (Mexico) và năm sáu nước cộng-hòa nhỏ ở Trung-Mỹ) đều là đất bán-thực-dân của Mỹ; tuyên-bố như vậy không phải là xâm-phạm đến quyền tự-lập của các nước kia sao, không phải tạo nên những ngôi chiến-tranh sao?

Các nước lân-cận Mỹ như Gianná-đai (Canada), Méc-tây-kha đều là yếu hèn, không thể xâm - phạm đến quốc-cách Mỹ được. Thế mà Mỹ tăng binh-bị lên vô-độ, quân-phủ năm 1914 là 264 triệu mỹ-kim, năm 1929 tăng lên 730 triệu, đến năm nay lại đến 850 triệu (21.000 triệu phật - lang Pháp); quân đội năm 1914 chỉ có 290.000 người mà năm nay có đến 800.000 người. Ngay bây giờ, ở bên Luân-Đôn, Mỹ cũng các liệt quốc bàn tính cách giảm hải-quân; nhưng chính-phủ Mỹ đương đem thi-hành một cái chương trình đóng tàu chiến, tổng phí là 25.000 triệu phật-lang Pháp. Trong khi quốc-phòng không bị nguy-khốn, mà tăng binh như thế, mục - đích nếu không phải là đạt cái « thế-giới chính-sách » thì để làm gì?

Ở nước Công - Hòa Nicaragua (Trung-Mỹ), Mỹ đem quân đội đến giúp phá quân-phỉệt và đánh phá Quốc-dân. Chẳng bao lâu Nicaragua nghiêm-nhiên thành đất bán-thực-dân của Mỹ.

Ở Haiti cũng vậy. Haiti là một hòn đảo ở Thái-bình-dương, vị-trí rất trọng yếu trên hải-đạo-th Mỹ sang Nhật và Tàu. Vào khoảng cuối tháng 1915, nhà quân nhân

Wilbrun Guillaume Sam làm chính-chiến, tự xưng là « chủ-tể » trong đảo. Đến tháng ba, thì W. G. Sam chính-thức nhậm-chức Tổng-Thống, thì hành chính sách rất khác hẳn họ, nhất là đối với các đảng Tả đực và Cực-tả. Ngay tháng tư thì trong nước đã phải sinh - phong - trào cách - mạng. Cả bắc - bộ của đảo bị phải phải phân-đổi chiếm-cử, Rosaivo Bobo (nguyên bộ-trưởng) được cử làm lâm-thời tổng-thống của chính-phủ cách-mệnh. Trong đêm 26 sáng 28 Juillet, quân phản-đội chiếm lấy biệt thự của W. G. Sam; còn cá nhân W. G. Sam thì bị thương chạy lánh nạn ở nhà lãnh sự Pháp. Nhưng, chuơng cực, quân đội của chính-phủ thắng thế, tha bỏ bản giết, điển nên một tiến-khch lưu-buổi rất ít thảm.

Nội-chiến chưa xong, ngoại-hoạn đã đến. Ngày 29 Juillet, Mỹ phải tấn-chiến đến Port au Prince (kinh đô Haiti). Quân-đội Mỹ kéo lên bờ chiếm các công-sở và các cơ-quan hành-chính trong-đó, lại thiết-quan-luật và đặt-đón an-đặc - biệt khắp đảo. Kế đó, Tổng-tư lệnh hải-quân Mỹ là Caperton lập đặt triệu-tập nguyên-lão nghị-viên hợp-bội-nghị; bực cũ người tay chân Mỹ là Dartiguenave làm Tổng-Thống (Dartiguenave đã nhận thật lòng ủng-hộ Mỹ). Ngày 17 Août 1925, lãnh-sự Mỹ chuyên-giao cho chính-phủ bản xử-một-bản « tiếp-địch », nhận cho Mỹ được quyền kiểm-sát tài-chính và hải-quân của đảo Haiti, ngoài ra Mỹ lại có « quyền can-thiệp vào chính-trị của đảo nữa. Dartiguenave tự-chuẩn bản hiệp-định ký trong khoảng tháng-September. Thế là trong nháy mắt, đảo Haiti đã thành ra đất thực-dân của Mỹ.

Từ đó đến giờ, chủ-quyền ở đảo toàn thâu tóm về tay Mỹ. Đến kỳ hạn nhất-dịnh, vẫn có phó-trưởng những cuộc tuyển cử tổng-thống, nghị-viên, nhưng khi nào quân - đội Mỹ cũng chực sẵn mà trấn-đình tinh - binh và những người được cử toàn là kẻ thừa-bành của Mỹ. Giữa tháng Décembre 1929, nhân-dân nổi lên đòi quyền tự-quyết; Mỹ bắt phải thềm thiết-giáp-chiến-hạm và quân-đội chiếm - cứ sang, nên bây giờ « trị-an đã tạm - thời khôi-phục lại ».

Ta xem thế thì biết rằng về « thế-giới chính-sách », nước Mỹ chẳng kém gì ai. Mỹ đóng tàu đóc súng, dự bị sẵn sàng, khi nào có « nhíp » tới thì can-thiệp vào nội - chính nước người. Mỹ biết làm vậy là có hại đến danh-thù của li-quốc ông Kellog, song Mỹ chỉ có thể « nhân-đạo » bằng lời nói mà thôi, và có lẽ tự nghĩ rằng nhân - đạo bằng lời nói cũng đủ « đủ » làm rồi!

Văn-Đình

MANDATS CỦA AI??

Bản báo có tiếp được 2 cái mandat: số 100961 & Tam-kỳ và số 1022 - (168 ngày 12-2-30 Hanoi R. P. mà không có tên người gởi, vậy ngài nào có mandat ký xin trả lời cho biết, cảm ơn.

Tieng-Dân

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

TRÁM CHAI! TRÁM CHAI!

Muốn cho đẹp, cho tiện, cho mau, cho kín, cho rẻ, thời nên dùng thứ trám Acelta của hãng chế-lạo: **TESSE & Cie, 62 bis, Avenue des Batignolles, SAINT-OUEN, Seine, France**

Cách dùng. — Không nấu nước sôi; chai đầy nước, nhúng vào trám. Nhưng rồi, trám lấy một trong 2 phút tự khô, là vậy. Khi trám trong loa đất, thời đã có thứ nước riêng chảy vào cho lỏng ra; dùng năm sáu ki-lô trám thời, chỉ cần thêm có một ki-lô nước.

Trám Acelta có nhiều mùi: trắng, đen, xanh, đỏ, tím, lục, vàng, bạc, v. v. ...
Giá: mỗi ki-lô trám (capsule) 45 francs (430) nước (dilutif) 31 (310)

Bao nhiều phi-lần gọi hàng, từ Pháp-sang tới nơi chỗ ở người mua, về hàng cho-lại chưa hết.

Muốn hỏi chi tiết, xin viết thư cho **VIÊN-ĐỀ ĐÔNG-HỚI** là đại lý độc quyền của Công-Ty Tesse trong máy xú Đông-Pháp, Xiêm - la, Diên - diện và Mã-lac-kha.

DẦU KHUYNH-DIỆP, NHỰY TRÂM-HUỆ DẦU BA-CO NƯỚC SÔNG-HƯƠNG

KÍNH CHÚC CÁC QUÝ KHÁCH MUA THUỐC HIỆU THÁI-LAI (Nam-Định)

Nhân ngày Tết Nguyên-Đàn Tân-Hiệu xin có mấy lời thay mặt kính chúc các Quý-khách mua thuốc lao sản-liệu xa gần trong cõi Đông-Dương này, qua sang năm mới đều được mạnh khỏe, buôn bán phát tài.

Thưa trình các Quý-khách được biết Bản-Hiệu qua sang năm mới, đã dọn về nhà mới ở trước cửa chợ. Rừng trồng sang, số nhà 111, con đường Hàng Đổng, nếu các Quý-khách gửi thư, giấy thiệp nhau, lấy mã hàng, hỏi giá, hay mua hàng, từ nay trở đi cứ theo như sau đây mà để Bản-Hiệu sẽ tiếp được.

M. NGUYỄN-TRUNG-KHÁC
Directeur de la Maison THAI-LAI Entrepôt de Tabac N° 5
N° 111 Rue du Calvaire à Nam-Dinh (TONKIN)

RƯỢU BÒ

Rượu BẠCH-BÒ VỆ-SINH của hiệu THAM-THIỆN-ĐƯƠNG là một thứ rượu rất bổ. Đàn ông, đàn bà, người già, người trẻ đều dùng được cả.

Mỗi chai giá 1\$50
THAM-THIỆN-ĐƯƠNG
100 B^e Chavassieux
MAISON FONDÉE EN 1858

CHỈ CÂY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU VÀ XÃ-HỘI TIÊU-THUYẾT)

Tác giả: HECTOR MALOT
GIANG-HẠ dịch:

Số 15 Chương thứ chín (Tiếp theo)

Trời hôm ấy lại tới dịp vô cùng làm cho lòng nó chan chứa hy-vọng. Nó chưa từng thấy một buổi sớm mai nào tươi tắn mát mẻ như thế. Mưa quét sạch đường, nước, giã cỏ cây, làm cho cái cảnh đặng hôm ấy có vẻ xinh đẹp lạ thường. Không khi ấy lần, mấy trăm con chim họa-my cũng nhao nhíp bay lượn đầy trời, hát kêu mừng rỡ; còn ở trên rừng gần các đồng lúa người ta hồ hởi hát cổ thom tho.

Ở đây một cuộc vui mừng công cộng, lễ đầu chỉ có một mình con Bé-rin phải chịu lãnh đạm thờ ơ. Không lẽ cái họa kiếp kia cứ theo

VẬN-VĂN

Tiết hậu

Tiết hậu năm qua đã vậy rồi, năm nay còn nữa nữa hay thôi. Ghê xương tuyết lạnh ba tuần đàng, Đắc óc cạp đóng, mây trận đồi. Tan hợp cuộc đời, không chút lạ, Đồi thay mây tào có từng hồi. Lấp lũng thiên diên năm thường khác, Bỉ cực rồi xem thái đến nơi.

D. Đ. Đ.

Khuyến bạn chèo thuyền

Chèo chống cùng nhau gông lờn nơi, Thuyền về đụn bến sẽ ăn chơi. Gió giông nước ngược qua làn sóng, Cầu mai chèo lên thẳng một vôi. Bướm thả dong lèo xoay trái đất, Chẳng dằng thặng nẻo quạn chơn trôi. Gian-nan sắp đến ngày qua khỏi, Bước tới bờ kia há hử cười!

Pb. Nam-Trung

Khuyến trẻ chăm học

Ái là bạn đầu xanh ta đó, Chỉ làm trai chớ có rụt rè. Học hành phải cố gắng đi, Có công dènh sách có ngày về vàng. Trang lớp học ta hằng chăm chỉ, Lúc về nhà lại mấy tầng thêm. Kháng kháng sau trước một niềm, Khi ngày gông gỏi khi đêm chuyền cần.

Làm người đã có thân phải lập, Nếu không thì ai giúp cho nên. Gan cho vững chí cho bền; Đồi mai thư kiếm tập rèn kinh-luân. Để xem con tạo xoay vần.

T. L. H.

Gia-nô tự thân

Thân phận vì sao vất vả thay, Vào lữn ra cái lối xưa nay. Mếch lòng đời đoạn ông lên mắt, Trái ý lằng phen mù đỏ tay. Bạc hậu tiền nhiều thời kệ đó, On dầy nghĩa nặng tình sao đây. Mấy lời nhân lại phương tri thế, Cái kiếp đời đời chớ chờ say.

T. L. H.

LẠI CÒN BIÊN ĐỘNG Ở BẮC-KỲ

Việc biên-động ở Vinh-bào

Đêm hôm 15 Fèvrier, viên Tri-huyện Vinh-bào (thuộc tỉnh Hải-dương), Hoàng-gia-Mô, được tin rằng có một cuộc tụ-hội khá nghi ở làng Cò-am, cách huyện lỵ độ chừng 9 cây số. Ông liền cho một toán lính tuần-phòng đến làng đó và tự mình đi soi-hội đến tòa Đại-lý Phủ-Ninh-Giang, xin quân cứu viện. Khi trở về bị mấy phát súng bắn vào mình, lại thêm mấy quả bom ném tới. Ông Hoàng-gia-Mô bị giết. Đương lúc đó thì huyện-lỵ đã bị quân khởi-nghịch chiếm giữ.

Quân khởi-nghịch, độ 100 người, kéo nhau đến Phủ - Ninh - Giang, nhưng giữa đường, lúc tảng sáng ngày 16, gặp một toán hai mươi lính khố xanh do ông Rigall cầm đầu. Hai bên đánh nhau rất kịch liệt. Sau trận đánh nhau đó rồi thì lấy lại được huyện Vinh - hào. Thấy ông Hoàng-gia-Mô đã tìm thấy. Quân khởi-nghịch chạy trốn vào làng Cò-am. Chiều ngày 16 Fèvrier, năm chiếc tàu bay, theo lệnh chánh-phủ, bay trên miền này xảy ra việc biên-động đó để thám thính. Chiếc tàu bay của viên Thiệu-tá thấy nhiều phát súng ở làng Cò-am bắn lên, liền hạ xuống, dùng súng còi xay bắn toán quân khởi-nghịch, 50 người đương chạy trốn. Hai đội lính khố xanh ở Phủ-Ninh-Giang và Yên-viêng do quan giám-binh Carrega và ông Rigall làm cầu, kéo đến làng Cò-am.

Việc biên-động ở Phụ-đực

Cũng trong đêm 15 Fèvrier, ở huyện Phụ-đực (thuộc tỉnh Thái-binh) cũng xảy ra việc biên-động. Một toán quân khởi-nghịch, độ 50 người, bèn đi xài, thình lình đến đánh ấp huyện lỵ. Ba người lính cơ bị thương. Quân khởi-nghịch lấy được ba khẩu súng và một trái đạn. Người con gái của viên Tri-huyện bị thương-Phá-phách phòng giầy và nhà tư của viên Tri-huyện xong, quân khởi-nghịch tiến về Vinh-bào. Quan Công-sứ Thái-binh được tin, cho hai toán lính do hai quan giám-binh Carrega và Massei cầm đầu đến dẹp.

Bắt được mây người chủ-động

Trong ngày 15 Fèvrier, ở Yên-bái, Phủ-thọ và Lâm-thao có bắt được nhiều người. Người đứng đầu quân khởi-nghịch là Nguyễn-thanh-Lộc, bị bắt ở Sora - tây, đã thán nhận. Người cai Nguyễn-mạnh-Trinh, chủ-động trong việc biên-loạn ở Yên-bái, đã bị bắt ở Phủ-Thọ và cũng đã thán nhận. Sở mật-thám bắt được hai

Cho lính đèn giữ các nơi có loạn

Một đội 200 lính khố-xanh, do quan giám-binh Moguez, hôm 18 Fèvrier, đã từ Hanoi đi đến Phủ-Ninh-Giang, Phủ-độc, Vinh-bào và Cò-am để dẹp các quân khởi-nghịch.

Hội đồng đề hình đã bắt đầu làm việc

Hội-dồng đề-hình đã đến Yên-bái hôm 16 Fèvrier; ngày 17 đã bắt đầu làm việc.

(Arip ngày 17 Fèvrier)

Ném bom xuống làng Cò-Am

Hôm 16 Fèvrier có mấy chiếc tàu bay, bay đến làng Cò-am, để thám-thính; vì mấy chiếc tàu bay ấy đều bị quân khởi-nghịch bắn nên chánh-phủ phải năm chiếc tàu bay khác theo đến làng đó. Năm chiếc tàu bay sau không phải để thám thính mà để ném bom xuống làng Cò-am: đã ném đến 50 quả bom rồi. (700 ki-lô thuốc nổ, theo Thực Nghiệp)

Lính đèn giữ tỉnh Hải-dương

Một chiếc xe hơi đã chở xuống Hải-dương 20 lính để hiệp sức với lính khố xanh ở đó mà giữ tỉnh Hải-dương.

Đem xe « bọ-hung » đến Hưng-hóa và Yên-bái

Nhiều chiếc xe bọ-hung (auto-chenilles), chiều hôm 15 Fèvrier, đã từ Hanoi đến Hưng-hóa và Yên-bái để tìm quân khởi-nghịch ẩn nấp trong các nơi.

Bắt được bom

Tại gần bến đò Kiến-an, người ta có bắt được 60 quả bom, làm bằng ciment, 40 rựa mác, nhiều giấy má và dấu hiệu của quân khởi-nghịch.

Bị bắt tại Yên-bái

Tất cả những lính khởi-nghịch đều bị bắt hoặc giết chết trong khi loạn. Nhiều người thường (không phải lính) bị bắt. Hiện nay Hội-dồng đề-binh còn đương tra xét.

Tờ yết thị của quan Độc-lý Hanoi

Vì những việc biên-động vừa rồi, nên cần phải ấn-định rõ ràng cách cử chỉ cho nhân dân trong thành phố trong khi có việc động-binh. Động-binh là một phương pháp

đem bị sự giao chiến do nhà binh sửa soạn và khi nào cần đến thì liền hành ngay theo một cái chương trình nhất-định đã định sẵn từ trước.

Khi nào động-binh thì có hẳn mấy phát súng đại-bác và có thời kêu gọi lính để báo hiệu. Khi ấy quân đội và cảnh binh lập tức thì hành những hiệu-lệnh mà quan trên đã truyền cho trước rồi. Tất cả những người thừa-hành hiệu - lệnh đó được lệnh đến đóng ở một nơi nào hoặc phải làm việc gì, thì khi nghe báo-liệu động - binh thì liền đến ngay nơi đã chỉ sẵn cho mình.

Nhào-dân trong thành-phố nên biết rằng: Trong lúc động-binh ấy, có một sự nguy-hiểm, nhưng cũng đã dự - bị sẵn - sẵn cách phương-sách phòng vệ rồi. Thế thì làm thế nào cho khỏi trở ngại đến sự tiến-hành phương-pháp bảo-an và đến sự hành-động của các binh - lính chuyên giữ việc đó, là một điều rất quan-hệ.

Vậy trong lúc động binh, nhân-dân không được đi ra và đứng ở ngoài đường, ai phải ở nhà này, và ai ấy cũng phải biết rằng thành-phố Hanoi là một nơi trọng-yếu nhất của xứ Bắc-kỳ nên sự phòng vệ lại cần phải chu-đáo cẩn-thận hơn hết.

Trong khi động-binh vừa rồi, nhân-dân thành-phố Hanoi đã tỏ ra một cái gương - binh-tính và can-đảm ít có; chắc từ nay về sau nhân-dân cũng vẫn vô lòng tin-cậy nơi các quan văn võ đương cai trị-mưu giữ-gìn sự trật-tự của thành-phố.

(France-Indochine 17. 18 Fèvrier)

RẤT MỚI! RẤT TIỆN!

Tiệm in tiem ngõ mới mở tại đường Paul-Bert gần cầu Gia-Hội, biểu là Cheong Shing 許勝 (Xương-thắng), sửa đồ ăn Tàu và Anam rất tinh xảo, tiếp đãi rất vui lòng khách mà giá lại rẻ, đồ lại ngon. Khách phương xa muốn ăn ngoài Klub-đó phong-cảnh chớ quên bỏ qua - rất đáng tiếc đấy!

CHEONG-SHING
tại đường Paul-Bert gần cầu GIA-HỘI HUẾ

NHỮNG NHÀ ĐẠI-LÝ BÁN SÁCH TIẾNG-DÂN BẮC-KỲ

Cát Thành 40 Rue du Chanvre Hanoi
Việt Hưng, 62 Avenue Paul Doumer Hải-phong
Nam Tân 84 Bd Bonnal Hải-phong
Tổng cái Tường Hẹ Long Hôngay
thư điểm **TRUNG-KỲ**

Chu-đình-Quân Thanh-Hóa
Tam Kỳ Thư Quán Vinh
Văn Hòa, Rue Gia Long Huế
Thuận Xương
Đắc Lập
Mie Thị Huyền Bến Ngự
Nam Hưng Tư Nghiệp Hội Xã Faisoo Quảng Hòa Tế, Cửa tây, Quảngngãi
Hàn Lâm Commercant Phan thiêt.

Nhưng than ôi! xa tiền đã không xi được, cơ-hội may cũng không có, mà cái đời nó đã thổi giục; nghi đến chuyện hôm qua mà sợ hãi, không biết chịu có được nữa không? Trái tim đau, đầu chân vẩn, mình nóng, mồ hôi ra... Nó không cần tìm kiếm đâu xa, chỉ nghe cái bao tử thổi giục thì đủ biết tại đâu nên nổi. Nhờ đến cái cuộc thì nghiệm hôm qua quá gian-nan mà không hiểu quả, nên nay nó hỏi dám thì nghiệm nữa. Khó giải quyết quá... Nó tự hỏi không biết rồi đây có... nơi không hay là phải gục xuống bên đường. Mà gục xuống rồi không biết có giặc nổi không? Mà nếu giặc không nổi và không có, cái tay nào rẽ đó, thì có phải chết giặc đường hay không?

Ngày hôm qua, đương khi ngủ cấp hiêm nghèo, nó đã mệt mỏi mà cũng rán sức chạy riết vào rừng; giã sữa có ai bảo hãy dành lảnh lấy cái chết cho phần nên, thì nó đã vội vàng cắt lại; những người có đã can-đảm đến cùng sao lại

không lảnh mình khỏi vòng nguy-hiểm được?

Nhưng mà cái tình thế ngày hôm qua khác hẳn với ngày hôm nay; hôm qua nó - còn hơi khỏe, mà hôm nay cái ý sức khỏe ấy cũng không còn; hôm qua trí não nó vẫn bình-an, nhưng hôm nay thì tình thần bất định.

Đấy giờ nó không dám đi cướp, hề khi nào mệt quá nó bèn ngồi ở xuống có nghĩ ngợi đôi chút.

Vừa đứng chực gần một đám đậu, nó thấy một cụ nhà quê dần dần đưa con gái nhỏ vào đám đậu ấy; vào đoạn chúng khởi sự hái.

Con nhỏ thấy vậy cả mừng, rán sức bước qua đám ruộng, đi lại phía cụ kia đương đứng. Nhưng cụ kia nào có cho lại gần:

« Ê! Con kia lại làm chi đó? - Nữa bà có cần dùng đến tôi, tôi xin giúp đỡ.

— Chúng ta không cần ai giúp nữa.

— Tôi giùm cho bà, rồi bà cho vật gì cũng được.

— Hầy ở đâu đến?
— Bà-ri.

Nghe nói ở Bà-ri đến, một con nhỏ đương lăm lăm hái đậu liền ngừng giây phút:

« Ngó kia, một con ăn cắp ở Bà-ri khéo đến đây xin việc làm! »
Mụ nhà quê kia cũng nói tiếp:

« Người ta đã nói rằng đây không cần dùng ai nữa, thì đi đi, chớ chờ đợi gì! »

Một con nhỏ nữa lại dọa!

« Đi mau lên kéo sơn-dầm đến đó! »

Thấy có sự như thế, con Bé-rin bèn phải trở lại bước qua cái ruộng mà lên đường cái, vừa đi vừa ngó lại thì thấy mụ nhà quê reo cười nhạo bêu.

Đi chưa được một khúc đường thì nó liền giằng lại, vì mắt thấy nước mới hóa lòa không còn trông thấy đường đi. Ôi! nó đã phạm cái tội gì mà mấy người kia nó ăn ở cay nghiệt như thế?

Bản thật một người lưu linh là vậy, một đồng xu cho đến

một công việc làm cũng khó bề kiếm được!

Thời thì ta đã kinh nghiệm rồi, bây giờ về sau dầu có khổ ruột hèo lòng, cũng phải cần rằng mà chịu, nào dám hồ miệng nói xin cái gì.

Cái ánh nắng trời trưa lại làm cho nó mệt như đi nữa; bây giờ không phải là đi, mà thật là lết vậy. Khi qua một cái làng thì nó lại rần sức lết cho mau hơn nữa vì sự người ta ngó theo mà trưng trợn; còn khi nghe tiếng xe thóc sau lưng thì nó lại đứng chần chừ, để cho cái xe ấy lướt đi. Mỗi khi vắng vẻ một mình, thì nó lại ngừng chần mà thở.

Đấy giờ là phần của cái nào nó toan to, nhưng cũng lo nghĩ chừng nào thì công khổ trí chừng này và chỉ thêm phần rừ liệt mà thôi.

Thời! rần nữa mà lết chi, vì nó biết chắc rằng sẽ không sao đi đến nơi trú định được.

(Còn nữa)

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

MỘT CỨT TIỀN LÀM VỐN - MỘT DỮ TÊN CŨ - PHÂN - CỦA NGƯỜI MẠI-PHÁP LẬP RA
Đại-cước ở tỉnh Thượng-Hải (China) 7, Avenue Edouard VII

TỔNG-CƯỚC LỚN Ở ĐÔNG-PHÁP: 25 Rue Guyonnet SAIGON - máy số n: 671

HỘI LẬP DƯỚI QUYỀN CHÁNH-PHỦ ĐÔNG-PHÁP KIỂM CỐ
Số học sự tích của Hội ghi tại Kho-bạc-lửa của Nhà-Nước ở Saigon.

Muốn hà-tiền cho có cái vốn, hoặc để dành cho con gái khi vu-quí,
thì nên lấy một Phiếu (BON) của HỘI

VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

GIẤ PHIEU, NGƯỜI CHỦ PHIEU ĐƯỢC LÃNH LA

Một ngàn đồng

SỐ TÊN NHỮNG NGƯỜI MẠI-LÝ Ở TRUNG-KY

Table with 2 columns: TÊN TỈNH and DANH HIỆU CÔNG CHỨC Ở CÁC NHỮNG NGƯỜI MẠI-LÝ. Lists provinces like Thanh-Hoa, Vinh-Bếnhuy, Hà-Tĩnh, etc.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY

HUẾ

Nghị-dịnh Toà Khám về
thuế môn-bái
(Tiếp theo)
Nói về sự thu thuế môn-bái

Điều thứ 26. - Sự thu thuế môn
bái cũng một cách như các
thuế khác. Những
kẻ chủ nghiệp hay là kẻ chịu đóng
thuế thì lệ thì trong đồng niên phải
chịu trả thuế môn-bái.

Nói về sự thỉnh cầu
Điều thứ 27. - Những đơn thỉnh
cầu sự tha thuế hay là giảm thuế
tại phải do hội-dồng pháp-chánh
của cả hai-phủ Đông-pháp xét đoán.

Quan Công - sự sẽ chuyển giao
những đơn từ ấy và một tờ ý-kiến
của nghị-cơ quan Khám-sứ, để
quan Khám-sứ đem ra cho hội-dồng
báo-ho định đoán.

Nói về sự trái phép
Điều thứ 28. - Những kẻ đã chịu
thuế môn-bái thì phải nộp thuế ấy,
khi nào nhà nước đòi thì có phải
viên, hoặc quan cai trị hay là các
viên liêu cánh sát đi thu thuế thì
phải nộp.

hàng và quán xá bán buôn thì phải
đán cờ giấy đánh thuế môn-bái một
nơi nào cho rõ ràng trước tiệm.

Điều thứ 29. - Những người đi
buôn hay làm thợ mà lậu thuế thì
sẽ bị phạt bắt phải chịu thuế gấp
đôi mà vẫn không tha thuế đồng
niên kể từ ngày mồng một tháng
giêng năm sau. Trừ ra những người
có chịu lãnh trưng dẫu và có chịu
thuế lệ riêng tùy theo các môn
hàng đã chịu lãnh.

Lại xét nhà
Hôm thứ ba 18 Février ông Cò và
linh đến xét tiệm Văn-hóa, ở đường
Gia-Lon; Có lấy hết 20 quyển Tinh-thần
phụ-nữ của Nữ-lưu thơ-quán
Gô-công (1) xuất bản.

Lại bị bắt và xét nhà
Ông Trương - thế - Dám nguyên
trước có bị linh-nghị về vụ Cọng-sân
ở Saigon, đã được tha và giải
về xứ (Thanh-hóa).

Mới rời hôm 4 Février, ông Dám
lại được tin buồn ở Vinh, nói rằng
bà nhạc-mẫu đau nặng. Hôm 5 Fé-
vrier, hai vợ chồng cùng nhau vào
Vinh thăm. Ngồi đầu đến nơi,
chưa kịp tới thăm, thì có viên
liêu-bà thành - phố và một viên
mặt-thăm tới nói thừa lệnh quan
Sứ và quan Thanh-tra mặt-thăm
đến xét nhà. Xét xong, dẫn vợ chồng
ông Dám tới sở mặt-thăm. Một
hôm nay sở mặt-thăm cứ kêu hai
vợ chồng tới hỏi luôn; hỏi rồi lại
cho về, nhưng còn bắt ở Vinh hỏi

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

lưu y như thế thì lý trưởng bị đánh
bị phạt (đi theo các đầu ngựa quan li
chức này), hoặc bị cách (nghe nói
cách mà phải phạt thêm học nhiều ít.

CÂU CHUYỆN SỬ-THẦN TA ĐI
SỬ TÀU NGÀY XƯA

(Mấy nước đồng-văn)

(Tiếp theo)

Nhật - bản thì lối học khác
hỏi; các Sĩ-thần ta sang Tàu cũng
bản việc Trung-hoa, có viết một
câu: « Đọc sách giàu mạnh của ông
Mạnh-tử mà phải than thở cho
người Chi-na ngày nay; 讀書子富
強之書求富不強嘆息於今日之
支那也. Xem mấy chữ trên
thì người Nhật-bản học chữ Tàu,
sách Tàu, mà có cái não tinh thần
đặc biệt, không nó lệ theo học
thuyết nào, không làm con sao
nhất tiếng Tống như người
minh.

Nay ta thử xét qua lối Hán học
của người Nhật-bản và thì văn của
họ (l) thấy họ sùng thượng Hán
học là sùng thượng nhân-vật, vì đại
cung học thuyết chân-chánh, mà
có con mắt lựa chọn theo lối đặc
biệt; xin kể mấy chuyện dưới đây:

a) Họ được học thuyết « Tri hành
hiệp nhất » 知行合一 của ông Vương-
dương-Minh, thì họ tôn sùng, theo
học phái ấy. Những bọn duy tân
nhân vật, phần nhiều là phái Vương
học.

b) Họ được thấy sách « Dinh
hoàn chí lược » 訂實政略 của ông
sách « Thiên hạ quốc gia » của ông Đào
Tiêm 陶潛 của ông Đào Tiêm 陶潛
của ông Đào Tiêm 陶潛

c) Sách Mạnh-tử ta đọc đã
nát biết mấy vạn quyển, mà
trong não người mình, ai cũng
yên trí rằng thầy Mạnh-tử, bác
cái thuyết phú cường 富國強兵,
xét cái nguyên do là vì tin mù theo
lời giải Tống-nho ở bài đầu quyển
sách: câu « Hà tất viết lợi,何必曰
利, cần nói lợi » mà Tống nho giải
lợi là loai phú cường v.v. Nay ta
cứ xem chánh văn của ông Mạnh
thì lợi là chỉ việc tự tư tự lợi, như
bãi kê theo đó (vua thì lo phần riêng
vua, sĩ phu nhân dân thì ai lo phần
ấy, rồi đánh xé nhau v.v.) chứ
trong ý ông Mạnh không chỉ việc
phú cường. Xem ông Mạnh nói về
chánh mà bày vẽ những điều nông
tàng thò súc thì vốn là chủ cho
dân giàu; dân việc vua Shang đánh
vua Kiệt, vua Vũ đánh vua Trụ thì
chủ cho binh mạnh; ông Mạnh nào
có bác chuyện phú cường đâu?
Người Nhật-bản học sách Mạnh-tử
cũng như mình mà họ xưng sách
Mạnh-tử là sách phú cường. Trước

20 năm, người mình sang Nhật
gặp họ biết đăm, có một người Nhật
bản việc Trung-hoa, có viết một
câu: « Đọc sách giàu mạnh của ông
Mạnh-tử mà phải than thở cho
người Chi-na ngày nay; 讀書子富
強之書求富不強嘆息於今日之
支那也. Xem mấy chữ trên
thì người Nhật-bản học chữ Tàu,
sách Tàu, mà có cái não tinh thần
đặc biệt, không nó lệ theo học
thuyết nào, không làm con sao
nhất tiếng Tống như người
minh.

d) Nội đến nhân vật văn chương
Tàu thì họ cũng sùng bái lắm,
nhưng sùng bái theo lối đặc
biệt, của họ, nhân vật thì như Quan-Vô,
Nhạc-phí, Ban-Siên v.v. Thì văn thì
cũng học Đường thì, họ sùng bái
bài « Qui-khư-lai từ » của ông Đào
Tiêm 陶潛 của ông Đào Tiêm 陶潛
của ông Đào Tiêm 陶潛

e) Đến thi họ thì cũng dùng luật
như thi Tàu mà có vẻ không
khái hàng đồng, xin dẫn vài
bài như sau đây:

肥馬大刀志未酬,
鴻恩空沐幾餘秋,
斗筲難盡辭餘夢,
踏破支那四百州.

Kinh nam núi tuyết bóng trời chiều,
Đồng rợng ra tay khách xê-diêu
(1)
Ngoài ải Châu-môn trông mờ mắt,
Nam nhi đời Hán một chàng Siêu. (2)

Đấy, lối thi Nhật-bản như thế, tuy
một vài bài mà cũng đủ so lối học
hàn họ khác ta và Triều-liên Lưu-
câu.

Thì văn quan hệ cho vận nước, ta
không dám tin câu đó, song xem
mấy nước đồng văn trên thì ngày
nay ta cũng Lưu-câu Triều-liên là
bạn đồng bệnh mà duy Nhật-
bản thoát khỏi cái nạn văn nhược
mà bước thẳng lên đường phú
cường; Hàn họ không làm hư
người mà chính người tự làm hư
lý; xem chuyện trên này, cũng là một
cái chứng.

(1) Điều là tên con chiêm, ông Cao-biến
bản một bài tên được hai con, người ta
gọi là tay xê-diêu, nghĩa là bán đời.
(2) Ban Siêu tướng đời đời Hán, đánh
mọi Tây vực mở bờ cõi rộng

QUẢNG-NAM

(QUÊ-SƠN - THẮNG-BÌNH)
Lời than của nhân dân
- À mấy hôm nay, tôi đi đến
đâu cũng nghe người ta than phiền
về chuyện ông Đồn. . . . .

Phải, buồn thật, song tôi nghe
ai ai đều than van nên cũng muốn
nói sự qua chút đỉnh. Anh
làm ơn nói cho nghe đã rồi sẽ
nói chuyện gì thì nói, tôi còn ở lại
đây một đêm, thiếu gì thì giờ.

1) Quan Đồn đi đâu phải có cờ
trông đưa rước; làng nào không

NƯỚC-MẮM BẮC-ĐẦU của HỘI ĐÔNG-LỆ THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH
Số vốn 15.000.000 - Tổng cục ở Đông-hội - Ban buôn và bán ở
Thơ và tiền bạc các hội ở các tỉnh: M. TRẦN-NHẬT-TÂN Đông-hội

AI NỮ NHẬT-LÊ cũng em,
Xem sao Báo-Đầu lại xem có KINH.
Đấy là chữ ở Quảng-Bình,
Cơm ngon mắm ngọt có mình với ta.

M.M. Đinh-Hy coi các việc làm tại xưởng,
Lương-thị-Sâm cai quản,
Trần-nhật-Tân thay mặt hội cả trong ngoài.

Đại-hội của hội:
Tôn-hạt-Bác-kỳ: HANG-THI-LAM 79 Rue des Papiers Hanoi
Số: THUẬN-LONG Rue Cáo-Lông Hanoi.

BÌNH-ĐỊNH

Nói mà sao không thấy làm?
Trường Bị-thể huyện Phú - cát,
số học sinh đến cầu học càng ngày
càng đông, hiện bây giờ lớp nào
cũng chật ních, nhất là lớp nhì (vì
lớp nhì đệ nhất-niên và đệ nhị
niên chung lại một), vì thế mà ông
đốc trường phải bày ra học mà
thải bớt đi nhiều, nếu không thế
thì không tài nào mà nhét cho hết
được. Nghe nói ông đốc đã xin với
quan sở tại nhóm hàng huyện tinh
nguyên xin sửa sang trường ấy lại
và làm thêm một lớp nữa, quan
trên cũng đã y rồi. Thế mà chẳng
hiều vì sao không thấy làm?

Hội giao-dịch hết thầy những việc
'huộc về bất-dộng-sản, như là mua bán,
đổi trạc, cầm cố cũng là quản có những
điền địa gia ốc trong toàn hạt xứ Bắc-ky
và các tỉnh phía Bắc Trung-ky cho đến
hết địa-phận của Hàn (Tourane).

Chủ quyền giao-dịch mọi việc này, Ban
Hội đã phó thác cho ông LESTERLIN là
nguyên công-sứ, nay về tri-đ, mà mấy
năm gần đây cũng đã trải coi qua những
việc điền địa gia ốc trong xứ này. Tuy là ông
thì có quan Ky-sư bư-tri LACOLLONGE
đi coi sóc về mọi việc chuyên-môn.

AI NỮ NHẬT-LÊ cũng em,
Xem sao Báo-Đầu lại xem có KINH.
Đấy là chữ ở Quảng-Bình,
Cơm ngon mắm ngọt có mình với ta.

M.M. Đinh-Hy coi các việc làm tại xưởng,
Lương-thị-Sâm cai quản,
Trần-nhật-Tân thay mặt hội cả trong ngoài.

Đại-hội của hội:
Tôn-hạt-Bác-kỳ: HANG-THI-LAM 79 Rue des Papiers Hanoi
Số: THUẬN-LONG Rue Cáo-Lông Hanoi.

AI CÓ TRẺ EM MẮC PHẢI BỆNH HO NÊN CHÚ Ý ĐẾN
TIÊU-NHI CHỈ-KHAI THUY
Thử thuốc nước này chuyên trị về trẻ con độ vài tháng cho tới 3, 4
tuổi, bất cứ mới ho, hay ho đã lâu, ho ra rãi, ra máu, đờm trắng, vàng,
hoặc ho khan. Dùng đến thuốc này, ho nặng đến đâu cũng liền thấy
kiến hiệu ngay. Thật là một thử thuốc cấp cứu trẻ con thân thể yếu
ớt trong khi hoạn nạn vậy.
mỗi lọ . . . . . 0\$40
Bán được - phòng và các nơi đại - lý đều có sách thuốc biểu
ĐẠI-QUANG ĐUỐC-PHÒNG
46 B' Tông-dốc-Phương CHOLON - 47 phố hàng dương HANOI

